

TORGERSSENSAKEN – GERD KRISTIANSSEN

Jeg er bedt om å foreta en særskilt vurdering av Gerd Kristiansens rolle i Torgerssensaken, i lys av de forklaringer som foreligger. Gjennomgåelsen bygger på de foreliggende politiforklaringer og – på et par punkter – supplert av det intervju Ståle Eskeland og Erling Moss hadde med henne i 1999.

I

1

Utgangspunktet i denne sak er at Torgersen, allerede i politiavhøret natten til 7. desember, et par timer etter pågripelsen, fremholdt at han "...ca kl 23 traff en jente ved navn Gerd". Han gir en overordnet, men i og for seg tilforlatelig, beskrivelse av samværet med henne – vandringen til Tore Hundsv. 2 K, oppholdet der og returen til sentrum på sykkel – frem til de skiltes noe før kl 01.00 lørdag den 7. desember. Han ble spurt om karakteren av samværet på hans værelse – om det hadde vært av intim karakter. Det ville ikke Torgersen svare på (kanskje et svar i seg selv?). Torgersen var ved pågripelsen ute av stand til å oppgi "Gerds" fulle navn, eller andre kjennetegn som gjorde det mulig for politiet å finne henne, utover at de hadde avtalt å møtes "...i Teatersalen i morgen kveld, altså lørdag kveld". Denne viktige anledning til om mulig å få kontrollert Torgersens forklaring, lot politiet gå fra seg, og Torgersen selv var av godt forståelige grunner avskåret fra å få avklart spørsmålet på egen hånd.

2

Gerd Kristiansens navn kom for første gang opp for politiet rundt 11. juni 1958, dvs. ca et halvt år etter drapet i Skippergata, mens hovedforhandlingen gikk mot sin avslutning i lagmannsretten. Opptakten til det hele var at Ruth Klausen og Ragna Noreng, begge ansatt i Skotøyutsalget i Storgata i Oslo, av eget tiltak oppsøkte politiet (når?) og fortalte at en julehjelp i butikken, Gerd Kristiansen, på arbeidsplassen hadde fortalt om sin tilknytning til Fredrik Fasting Torgersen. Det ble tatt opp politiforklaringer av Klausen og Noreng den 12.6.

I rapporten av 12.6 forklarer Klausen at Gerd Kristiansen, dagen etter drapet på Rigmor, dvs. lørdag den 7. desember, hadde fortalt at hun kjente Torgersen, og at hun og ektefellen hadde truffet ham (forutsetningsvis fredag den 6. desember) "...et sted i byen og ute på gaten", visstnok i nærheten av Skippergata. Antagelig to dager senere, i så fall mandag 9. desember, hadde Gerd Kristiansen betrodd vitnet Klausen at det bare var hun som hadde truffet Torgersen og at hun "...hadde sittet på sykkel".

Vi merker oss at mandag 9. desember var Torgersens forklaring om Gerd enda ikke kommet ut i pressen, det skjedde derimot tirsdag 10. desember. Gerd Kristiansens uttalelser på arbeidsplassen kan muligens derfor ha skjedd den 10. desember, som en reaksjon på det avisene denne dag skrev om "Gerd".

Gerd Kristiansen var ved denne anledning fortvilet, hun gråt og responderte på vitnet Klausens oppfordring om å kontakte politiet med å opplyse "...at hun ikke turde, da hennes mann var sjalu". Lørdag 7. desember hadde Gerd Kristiansen møtt opp på arbeidsplassen og opplyst at hun var påført skader, men ville ved denne anledning ikke fortelle hvordan skadene hadde oppstått. Vitnet Ragna Noreng, kontorsjef i Skotøyutsalget, tidfester tidspunktet hvor Gerd Kristiansen opplyste om skadene til lørdag 7. desember 1957. Gerd Kristiansen var ved anledningen "veldig nedfor", "gråt og sa at hun hadde slått seg", uten å ville forklare hvordan. Vitnet Noreng "forbandt" henne for et angivelig ribbeinsbrudd og sendte henne senere til lege. Da Gerd Kristiansen kom tilbake til arbeidsplassen fikk hun ifølge Klausen "ikke arbeidet igjen".

3

Norengs og Klausens henvendelse til politiet førte til at politiet 11. juni, antagelig ettermiddag/kveld satte seg i forbindelse med Gerd Kristiansen på bopel, der man foretok et innledende avhør i nærvær av ektefellen, Kjell Kristiansen.

Den 11. juni 1958, da avhøret av Gerd Kristiansen hadde funnet sted, hadde vitnene Klausen og Noreng enda ikke avgitt sin politiforklaring, som først skjedde den påfølgende dag, 12. juni, omtrent samtidig med at Gerd Kristiansen ga sin andre forklaring. Politiet arbeidet under dette første avhøret med høyst omtrentlige – og dels uriktige – opplysninger, noe som fremgår av rapporten: Gerd Kristiansen "...skulle angivelig ha sittet på en sykkel som ble kjørt av en mann, og nevnte Gerd Kristiansen skulle så ha falt av sykkelen, skadet seg og blitt behandlet på legevakten. Vedkommende Gerd Kristiansen skulle videre kjenne tiltalte, idet hun tidligere hadde bodd på Tøyen (Lille Tøyen), og hun skulle ha fortalt om denne hendelsen dagen etter drapet i Skippergata. Videre var det opplyst at nevnte Gerd Kristiansen skulle ha giftet seg tre uker før hendelsen inntraff."

4

Hovedinnholdet i Gerd Kristiansens forklaring til politiet 11. juni – utover å bestride at hun hadde "...hatt noen omgang med tiltalte eller vært noe sammen med ham" – var først og fremst å argumentere for sitt eget "alibi"; hun hadde fredag 6. desember vært sammen med sin mann Kjell Kristiansen hele kvelden. Denne kvelden – som hun riktignok beskriver som "en fredag kveld", er klarligvis fredag 6. desember, der hun for en stor del av kvelden befant seg på "Kafé Hjerterum" med ektefellen. De ankom kafeen i 20-tiden og forlot kafeen sammen ved 22-tiden. Gerd Kristiansen gir i sin forklaring en rekke detaljer fra kafébesøket et halvt år tidligere. Hun forklarer at hun kjente til Torgersen fra Tøyen, strøket de hadde vokst opp i, hun kjente ham igjen i kafeen kvelden den 6. Hun mener han ankom i kafeen i 20-tiden "...sammen med den andre gutten" som hun senere i avhøret navngir som Odd Starås. Torgersen hadde da på seg "stripet dress, brun og svartstripet. Dressen så utenlandsk ut."

Det opplyses også at vitnet og Torgersen kjente hverandre igjen – og Torgersen hilste (nikket) på henne.

Gerd Kristiansen ble 11. juni avhørt i nærvær av sin mann, Kjell Kristiansen, som i politiets påtegning på samme rapport bekrefter at han hadde befunnet seg i kafeen sammen med sin kone.

Hovedinnholdet i Gerd Kristiansens forklaring den 11.6. er med andre ord en benektelse på å ha hatt noe befattning med Fredrik Fasting Torgersen den 6.12., og at hun heller ikke kunne ha hatt det, ettersom hun hele kvelden hadde vært sammen med sin ektefelle. "Sannhetsbeviset" er først og fremst beskrivelsen av det som fant sted på Kafé Hjerterum. Utover dette er det imidlertid intet som direkte bekrefter at de faktisk var på kafeen samtidig med Torgersen fredag 6. desember. At Torgersen og Gerd Kristiansen hilste på hverandre, er ikke bekreftet fra Torgersens side.

5

I sin andre forklaring, 12.6.1958, går Gerd Kristiansen ikke ytterligere inn på sitt alibi den 6.12.57, men gir en noe bredere beskrivelse av sin egen bakgrunn og hvordan hun kjente Torgersen fra oppvekst og nabolag. Hun opplyser at hun giftet seg 2. november 1957 og således var relativt nygift under de påfølgende begivenheter.

I dette avhøret blir hun også spurt ut om de forhold vitnene Klausen og Noreng hadde vært inne på i sine forklaringer (som hadde funnet sted umiddelbart før, samme dag, dvs. 12. juni). Gerd Kristiansen bruker avisomtalen om "Gerd" – formentlig oppslagene tirsdag 10. desember – som forklaring på at hun omtalte Torgersen på arbeidsplassen. Hun bekrefter således at hun blant annet har snakket med vitnet Klausen, at kontorsjefen Noreng var koblet inn, og at hun på dette tidspunkt var påført et ribbeinsbrudd.

Ut fra det hun leser i avisen fremholder Gerd Kristiansen at Torgersen, ved å vise til "Gerd" peker på henne. Hun "...fikk nærmest et sjokk da hun tenkte på at det var noe han hadde diktet opp og nå fant på å bruke hennes navn, da hun så nylig hadde hilst på ham i Hjerterum. Det var Torgersen som hilste først, og hun måtte da hilse igjen."

I denne del av sin forklaring bekrefter Gerd Kristiansen langt på vei det ytre hendelsesforløp, ribbeinsbruddet, hennes fortvilelse og samtaler på arbeidsplassen. Derimot avviser hun gjengivelsen av de samtaler hun hadde hatt med vitnet Klausen. Hun oppgir som årsak til ribbeinsbruddet at hun hadde forløftet seg på noen kartonger på lageret.

Det opplyses i rapporten at hun hadde fått seg forelagt Klausens forklaring, men at Gerd Kristiansen fastholdt sin egen. Det bekreftes imidlertid ikke at hun måtte slutte i jobben.

6

Gerd Kristiansens ektefelle, Kjell Kristiansen, var som nevnt tilstede under det første avhøret av Gerd Kristiansen den 11. juni om kvelden. I særskilt påtegnning fra rapportskriver bekrefter Kjell Kristiansen at han hadde vært sammen med sin kone på Hjerterum "...den fredagskvelden som er nevnt i forklaringen." Han bekrefter også at han gikk fra Kafé Hjerterum sammen med sin hustru den kvelden, antagelig ved 22-tiden.

Kjell Kristiansen avgir en egen forklaring til politiet den 12.6.58, der han fyller ut sin versjon og husker at Gerd Kristiansen gjorde ham oppmerksom på Torgersen i kafeen. Hun siteres på å ha sagt: "*Der kommer han som trillet ølfatet*". Vitnet var også kjent med ribbeinsbruddene som han tilskrev "*forløfting eller noe slikt på sitt arbeidssted*". Heller ikke Kjell Kristiansen nevner i sin forklaring at Gerd Kristiansen måtte slutte.

Noe påfallende: Kjell Kristiansen ønsket at Gerd Kristiansen forklarer seg i retten for lukkede dører.

7

Det foreligger ikke opplysninger om hvordan påtalemyndigheten vurderte det bevismateriale som fremkommer gjennom politirapportene 11. og 12. juni 1958. Det kritiske spørsmål er om man foretok noen vurdering overhodet, utover en beslutning om å legge bevismaterialet tilside. Først på 70-tallet, i tilknytning til det arbeid som på dette tidspunkt ble gjort med sikte på å få Torgersens sak gjenopptatt, ble man oppmerksom på disse politiforklaringene. Sporene var da blitt "kalde" – muligheten for å få verifisert forklaringene var sterkt begrenset.

Når det her er grunnlag for å etterlyse påtalemyndighetens behandling av det bevismateriale politirapportene 11. og 12. juni inneholder, er det ikke minst på grunn av det tidspunkt disse opplysningene kom frem. (Hva er datoen på anmeldelse 17906/1957?) Det må anses som et viktig punkt at politirapportene først forelå på et tidspunkt i saken da bevisførselen i Eidsivating lagmannsrett var avsluttet – og advokat Dorenfeldt hadde påbegynt sin prosedyre. Dette fremgår av rettsboken. Vårt Land (13. jun 1958) siterer Dorenfeldt slik: "*Fredrik Fasting Torgersens alibi med "Gerd" er avslørt som bevisst falsum! sa L. J. Dorenfeldt i første del av sitt prosedyreinnlegg i går ettermiddag i drapssaken fra Skippergata.*"

Klausen/Norengs forklaring kom altså for sent. Det har imidlertid i sterk grad formodningen mot seg at aktor ikke leste rapportene, men det sier nærmest seg selv at han på dette tidspunkt av saken ikke var innstilt på ytterligere etterforskning, siden han allerede hadde tatt standpunkt til skyldspørsmålet og formidlet sin oppfatning til retten. En anmodning om utsettelse og ny etterforskning ville nødvendigvis av juryen bli tolket som usikkerhet knyttet til den drapsteori Dorenfeldt med stor bravur hadde presentert for juryen den 12. juni. Poenget for påtalemyndigheten – da og senere – må ha vært å argumentere for at dette bevismateriale ikke kunne ha betydning i saken og følgelig kunne legges til side.

Det har vært reist spørsmål om i hvilken grad forsvareren, høyesterettsadvokat Knut Blom, kjente til dette nye bevismaterialet. Høyesterettsadvokat Blom hadde ordet i avsluttende prosedyre formiddagen den 13. juni. I gjenopptagelsessaken fra 2006 har påtalemyndigheten – og gjenopptagelseskommisjonen – lagt vekt på en opplysning i Aftenposten 12. juni 1958 som refererer fra rettsforhandlingene 11. juni. Her står det:

"Det later til at spenningen i drapssaken fra Skippergata skal holde seg helt til siste stund. I dag skulle det bare gjenstå å høre de psykiatriske sakkyndige for så å gå løs på prosedyren. Men i går ettermiddag fikk politiet en opplysning som nødvendiggjorde fortsatt etterforskning. Det dreier seg om en ny "Gerd" som muligens skal kunne skaffe Fredrik Fasting Torgersen alibi for drapskvelden, idet hun skal kunne fortelle om en tilsvarende episode med besøket på hans værelse og sykling med ham til byen. Denne "Gerd" bærer imidlertid et annet navn, og det er spørsmål om hun ikke hadde sin opplevelse en annen kveld enn den som er aktuell i drapssaken. I formiddag er hun til avhøring hos politiet og statsadvokaten og forsvareren er blitt enige om å avvente resultatet av dette avhør før man tar standpunkt til om hun skal avhøres som vitne i retten."

Ut fra sammenhengen må dette være opplysninger Aftenposten må ha fått direkte fra politiet, overensstemmende med det som står i politiets rapport 11. juni 1957.

Opplysningene i Aftenposten avklarer imidlertid ikke om advokat Blom fikk tilgang til rapporten av 11. juni, og heller ikke om han fikk tilgang til politiforklaringene 12. juni, og da med mulighet til å analysere innholdet nærmere.

En sannsynlig forklaring er at påtalemyndigheten kan ha orientert forsvarer om at vitnet Gerd Kristiansen bestred kontakt med Torgersen og at hun hadde alibi den 6. desember 1957, idet også hennes ektefelle bekreftet at de hadde vært sammen. Tidsaspektet må ha gjort at forsvareren ikke hadde noen mulighet for å kunne gå dypere inn i dette.

Det kan være grunnlag for å gå et skritt videre og stille spørsmål om etterforskningen rundt Gerd Kristiansen kan ha vært styrt/manipulert av Dorenfeldt selv. Følgende spørsmål oppstår: Når kontaktet Klausen/Noreng politiet første gang? (hva er datoen på anmeldelse 17906/1957?) Hva står i anmeldelsen/hva forklarte Klausen/Noreng i sitt første møte med politiet? Erling Moss opplyser i sitt notat av 16. september 1999: "Hun (Gerd Kristiansen) forteller at politiet også kom til Voksenkollveien 20 om kvelden, i sivil og med sivil politibil. Kriminalsjefen, L'abbé Lund hadde også vært der. Det må vel ha vært på kvelden tirsdag 10. juni 1958. Politiet kan ha fått henvendelsen av Ragna og Ruth sent denne ettermiddagen, for eksempel etter Aftenpostens ettermiddagsutgave. Ellers må dette kveldsbesøket ha vært om kvelden onsdag den 11. juni, men det er i så fall et av de første formelle avhør av Gerd og Kjell denne dagen.(Politiets logg er helt blank om dette, ikke et ord i det hele tatt!)."

De ovenstående opplysninger peker sterkt i retning av en styrt etterforskning.

VURDERING

1 **Problemstilling**

Kjernen i Klausens/Norengs forklaringer til politiet 12.6. er at Gerd Kristiansen i dagene etter drapet betrodde seg overfor arbeidskamerater om at hun hadde vært sammen med Fredrik Fasting Torgersen om kvelden den 6. desember. Måten hun formidlet dette på – blant annet i "*Åndenød og gråt*" – hadde overbevist dem om at dette ikke var noe hun fant på. Ribbeinsbruddene, skader hun møtte opp med på arbeidsplassen 7. desember, uten å ville fortelle om årsaken, ga grunnlag for antagelser om at skadene kunne ha sammenheng med et ekteskapelig oppgjør. Ruth Klausen hadde i sin samtale med Gerd Kristiansen oppfordret henne til å kontakte politiet, noe hun hadde avslått. Hun begrunnet dette med at mannen var sjalu og at hun fryktet svigerforeldrenes reaksjon. Ragna Noreng, hennes overordnede i skotøybutikken, la på bandasjer og sendte henne senere til lege. Situasjonen rundt Gerd Kristiansen, slik den fremstod for ledelsen, førte til at hun mistet jobben i skobutikken.

Kjernen i Gerd Kristiansens forklaring 11. juni er på den ene side at hun bekrefter det ytre hendelsesforløp: Hun hadde gråtende omtalt drapssaken og Fredrik Fasting Torgersen, hun var blitt påført ribbeinsbrudd og bekrefter at hun mistet jobben i skobutikken. Det er innholdet i samtalen – først og fremst hvordan disse er beskrevet av vitnet Ruth Klausen – som bestrides.

2 **Temaets betydning**

Det ovennevnte bevistema – hva Gerd Kristiansen faktisk fortalte sine arbeidskamerater i dagene etter drapet – står sentralt i spørsmålet om "Gerds" eksistens. Dersom forklaringene fra Klausen/Noreng skulle stemme med de faktiske forhold – at Gerd Kristiansen med stor grad av troverdighet hadde opplyst at det var hun som "*hadde sittet på sykkelen med Torgersen*", er dette en opplysning som nødvendigvis måtte sette hele drapssaken mot Torgersen i et nytt lys. Opplysningene i avhøret 12. juni sparket hen under den drapsteori Dorenfeldt på samme tid med stor bravur og sikkerhet fremførte i lagmannsretten. At politi- og påtalemyndighet i juni 1958 unnlot å gjøre mer for å klarlegge faktum, fremstår som en åpenbar etterforskningsmessig forsømmelse. At man ikke bidro til at de nye opplysninger ble bibrakt lagmannsretten, er tilsvarende en åpenbar rettergangsfeil. I dag, i forbindelse med den foreliggende begjæring om gjenåpning, bør politiforklaringene, slik de

foreligger, analyseres nærmere, med tanke på en klarlegging av hvilke av de motstridende forklaringer som er mest troverdig.

3 Motivets betydning for troverdigheten

Et utgangspunkt for en vurdering av troverdigheten av de motstridende forklaringer, er å se på hvem av vitnene som hadde den sterkeste oppfordring til å forklare seg overensstemmende med faktiske forhold.

Klausen/Noreng: Beslutningen om å oppsøke politiet med det de visste, hadde trolig sin bakgrunn i presseomtalen av rettsforhandlingene, der man oppfattet at nettet snørte seg stadig tettere rundt Fredrik Fasting Torgersen. I dette perspektiv må det åpenbart har vært en samvittighetssak for Klausen/Noreng som, bak disponent Svendsens rygg, oppsøke politiet med det de visste. Det anses utelukket at de ville ha tatt dette initiativet, uten at de satt med en sterk og klar opplevelse av hendelsene med Gerd Kristiansen i desember 1957. At Gerd Kristiansen kan være misforstått, fremstår som meget usannsynlig. At hun skulle ha funnet på "historien om at hun satt på sykkel til Torgersen", har formodningen mot seg.

Gerd/Kjell Kristiansen

Gerd Kristiansen har åpenbart hatt et sterkt behov for å distansere seg fra Torgersen, noe som i tilfelle ville hatt konsekvenser for hennes omdømme, forholdet til ektefellen og familien for øvrig. En erkjennelse på dette tidspunkt ville skapt sensasjon, trolig også offentlig kritikk for at hun sto frem på et så sent tidspunkt. Dersom opplysningene om at mannen var sjalu og voldelig er riktig, kunne frykten også ha en rent fysisk dimensjon.

Gerd Kristiansen kunne trolig bedt om fritak fra å forklare seg til politiet/domstolene, jf. strpl § 123, første ledd annet punktum, men det å be om et slikt fritak ville trolig satt henne i en nærmest umulig situasjon i forhold til omgivelsene. Det ville være indirekte å innrømme at hun hadde noe å forklare av betydning for straffesaken, men som hun allikevel ikke ønsket å opplyse av hensyn til egen velferd og omdømme.

Den eneste måten å komme ut av en slik situasjon på, ville være å benekte faktum, dvs. å lyve. Siden de samme implikasjoner gjorde seg gjeldende i forhold til ektefellen, ville han måtte være med på notene.

Nettopp fordi disse sider ved de foreliggende forklaringer må ha fremstått som åpenbar for politi- og påtalemyndighet, var det selvsagt enda sterkere grunn til å søke å få verifisert forklaringen gjennom ytterligere etterforskning, ved siden av å viderebringe det disse vitner kunne forklare til lagmannsretten. Dette kommer jeg tilbake til i det avsluttende punkt.

Med utgangspunkt i den åpenbare tvangssituasjonen som Gerd Kristiansen i tilfelle ville ha befunnet seg i, gitt at opplysningene fra Klausen/Noreng var riktige, burde det allerede i utgangspunktet være grunnlag for en kritisk innfallsvinkel til det Gerd Kristiansen forklarte.

4 Gerd Kristiansens forklaring om sitt alibi

Analysere man Gerd Kristiansens forklaring av 11.6.1957 om sitt alibi, er det slående at samtlige av de enkeltheter hun gjengir fra Kafé Hjerterum den 6.12. – beviset for at hun var på kafeen i dette tidsrom – i sin helhet kan være tatt fra rettsreferatene i dagspressen – eksempelvis Dagbladets referat den 3.6.1958. Det er også unøyaktigheter i hennes forklaring som er lite forenlig med det som faktisk fant sted i kafeen i den tid Fredrik Fasting Torgersen oppholdt seg der. Hennes forklaring rundt oppholdet på Hjerterum kan leses som en utdypning og begrunnelse for sitt hovedpoeng, nemlig at hun hadde alibi den kvelden, og at hun forlot kafeen sammen med sin ektefelle i 22-tiden, en forklaring Kjell Kristiansen bekrefter til politiet – både den 11.6. og i sin forklaring den 12.6. Når Gerd Kristiansen lenge i ettertid – i sin samtale med Eskeland og Moss i 1999 – åpner opp for at opplysningene til politiet ikke var riktige, dvs. at Gerd og Kjell Kristiansen hadde en krangel kvelden den 6. desember og at de var ute på byen i hver sin retning den kvelden, bidrar dette selvsagt til den grunnleggende tvil man kan ha om forklaringens riktighet.

5 Hvorfor gikk ikke Gerd Kristiansen til politiet?

Dersom Gerd Kristiansens forklaring 11.6.1958 var den som stemte med faktum, er det vanskelig å forstå hvorfor hun ikke hadde stått frem med sin mann og fortalt politiet om det som hadde skjedd på Kafé Hjerterum, umiddelbart etter drapet da politiet etterlyste vitner som kunne kaste lys over Torgersens bevegelser den 6.12., blant annet på Kafé Hjerterum.

Det ville selvsagt vært helt uproblematisk for Gerd Kristiansen å gi sin versjon av kafébesøket til politiet, den hun senere ga i sin politiforklaring 11.6., og som ektefellen i tilfelle kunne bekrefte. Når dette likevel ikke skjedde, til tross for at det åpenbart må ha vært en del av det man snakket om på arbeidsplassen, kan det skyldes en erkjennelse hos Gerd Kristiansen om at hennes forklaring ikke tålte dagens lys, og at denne versjonen ville kunne bringe henne i vanskeligheter.

6 Betydningen av at Gerd Kristiansen mistet jobben

At omstendighetene rundt Gerd Kristiansen i dagene 6. og 7. desember resulterte i at hun mistet jobben i Skotøyutsalget, må tillegges betydning i flere henseender:

- Det innebærer at vi bør kunne utelukke at årsaken var ribbeinsbruddene – ikke minst med den årsak Gerd Kristiansen i sin forklaring 12.6.58 oppgir: At hun hadde forløftet seg på noen kartonger på lageret. Dersom denne årsak hadde vært den reelle, ville den nødvendigvis ha inntrådt og blitt konstatert i arbeidstiden – og selvsagt ikke resultert i at hun mistet jobben. Og hvorfor skulle Gerd Kristiansen den 7.12. ha avslått å besvare Norengs gjentatte spørsmål om årsaken?
- Skaden må etter dette være påført Gerd Kristiansen utenfor arbeidet, og må formentlig ha inngått i den samlede vurdering som disponent Svendsen foretok da han lot henne miste jobben.
- Utslagsgivende for avgjørelsen må antas å ha vært forholdet til den pågående straffesak mot Fredrik Fasting Torgersen. Dette er for øvrig også bekreftet av Gerd Kristiansen i møtet med Ståle Eskeland og Erling Moss den 16. september 1999. I følge referatet fra møtet ordla han seg slik:
"Hun ble innkalt til disponent Svendsen som sa hun måtte slutte fordi forretningen ikke kunne bli innblandet i Skippergata-saken".
- Det kan i denne forbindelse reises spørsmål om hva som var det utslagsgivende: Var det det faktum at det var kjent blant de ansatte at hun *"hadde sittet på sykkel til Torgersen"* alene, eller var det utløsende at hun til tross for dette valgte ikke å melde seg til politiet, og dermed bidra til den nødvendige avklaring av skyldspørsmålet?
Det sier seg selv at det utvilsomt ville representere en sterk belastning, også for bedriften og arbeidsmiljøet, å sitte med en slik skjult kunnskap mens saken gikk mot sin avslutning i lagmannsretten. At Gerd Kristiansen kunne være utsatt for vold hjemme, gjorde ikke saken enklere.

Det ser for øvrig ut til at Gerd Kristiansen aksepterte disponent Svendsens avgjørelse, uten innvendinger. Også dette sier sitt. Det er påfallende at verken Gerd eller Kjell Kristiansen nevner dette i sine politiforklaringer den 12. juni.

7 Oppsummering

Siden de forannevnte problemstillinger knyttet til forklaringene fremstår som åpenbare, burde det også ha vært reflektert rundt dem innenfor politi- og påtalemyndighet i juni 1958. Det er helt uforståelig – og under enhver omstendighet en grov etterforskningsfeil, at ikke dette ble brakt videre til retten, jf. det Nils Erik Li anfører i sitt notat på side 79 flg.
Under enhver omstendighet burde det umiddelbart ha vært iverksatt etterforskningskritt for å få verifisert bl.a. følgende:

- Om et møte mellom Gerd Kristiansen og Torgersen ville vært preget av gjenkjennelse.

- Om Gerd Kristiansen virkelig hadde vært på Kafé Hjerterum den 6.12., og de aktuelle tidspunkt i denne forbindelse.
- Om hva andre i Skotøymagasinet hadde overhørt – og hvilke omstendigheter disponent Svendsen handlet ut fra da han ikke lot henne få jobben tilbake.
- Hvilke fysiske skader Gerd Kristiansen var påført, tidspunkt for dette og årsaksforhold.

I den samtale Ståle Eskeland og Erling Moss hadde med Gerd Kristiansen i 1999 heter det (side 3):

"Hun sa at hun ikke var sikker på om mannen Kjell og hun selv hadde dratt sammen fra Hjerterum den 6. desember 1957 om kvelden (antagelig mellom 22 og 22.30 ifølge politiavhørene), en i og for seg pussig opplysning all den stund politiavhørene fra 1958 er helt presise på dette punkt: De dro hjem til Voksenkollen sammen, heter det der. Det hendte at Kjell ville være ute "lenger enn henne ("ta noen øl til"), og det hente at de kranglet og at han hadde vært voldelig mot henne (ble ikke spesifisert, men fremsatt med ord og vendinger som tydelig ville dempe dette ned), og at han var sjalu. Han reagerte med sinne om noen kom og bød henne opp til dans, sa hun".

Det er altså en mulighet for at en mer inngående eksaminasjon av Gerd Kristiansen og hennes ektefelle om sine bevegelser den 6. desember kunne slått sprekker, og dermed svekket henne alibi. Alt dette kunne vært utslagsgivende for de vurderinger juryen ville gjort rundt selve skyldspørsmålet.

8 Konklusjon

1. Det er etter min oppfatning overveiende sannsynlig at vitnene Klausen/Noreng har gitt en dekkende beskrivelse av det som skjedde rundt Gerd Kristiansen i Skotøyutsalget 7. desember og de påfølgende dager.
2. Gitt at deres forklaring er dekkende, foreligger det en klar sannsynlighet for at det Gerd Kristiansen fortalte, stemte med virkeligheten – "...at hun hadde sittet på sykkel".
3. Hadde Gerd Kristiansen "sittet på sykkel" faller aktoratets drapsteori.
4. Da politiet brakte temaet på bane 11. juni, er det rimelig å anta at Gerd Kristiansen opplevde en umulig tvangssituasjon. Hun hadde valget mellom å påføre seg store personlige belastninger i full offentlighet, eller unngå dette ved å lyve. Hun valgte det siste. Av samme grunn har det vært nødvendig for Gerd Kristiansen å fastholde sin forklaring i ettertid.
5. Da den nye informasjonen forelå 12. juni 1958 var "toget gått" i forhold til påtalemyndigheten som allerede hadde konkludert i skyldspørsmålet og argumentert for skyld overfor lagmannsretten. Politiets drapsteori fikk fullt gjennomslag i lagmannsretten. Dette har påvirket påtalemyndighetens holdning i ettertid.
6. Som en konsekvens av påtalemyndighetens standpunkt, ble ikke Gerd Kristiansens forklaring forsøkt verifisert. Fredrik Fasting Torgersen fikk således heller ikke reelle muligheter til å identifisere "Gerd".